

Атырдаах ыйын 21-25 күнүрүгэр Ханты-Мансийск уоракка "Нефть уонна тулалыыр эйгэ" дьин аан дойдутаагы ыччат экологической форума буолан ааста. Форум ыччар харыстабыллар кытыннары, билигин тирээн туруу буолар. Бу форуму тэрийээччинэн "Хотуту форум" аан дойдутаагы ассоциацията, Ханты-Мансийской автономнай уокурук (Югра) Правительства, уокуруктаагы ыччат комитета, Югорскайдаагы информационнай технологиялар чинчийэр институт, Югорскайдаагы государственнай университет буолаллар.

Бу форумга Саха сириттэн барыта абыс кыһыттан делегация кыттыһыны ыла. Делегация салайааччытынан Уорэх министерствотун республикатаагы эколого-биологической станция директорун солбулааччыта Николай Семенович Жирков сырытта.

Илин эгэр регионуттан, Чурапчы улууттан оскуола ор экологической сөбүлүүс салайааччыта буолааччыта талыллан барбыттар. Ону таһынан Ленскийтэн, Дьоксуускайтан, Кэбээйиттэн үөрэнээччилэр кыттыһыны ыллылар.

Форумга "Тулалыыр эйгэ" нефть бородууксуйатын дьайыта" дьин темага тезис суруйан ыкпыты, 35 ор үлэтин иһигэр киирэн хомуурунньукка бэчээттэнэн тарааста. Барыам иһинэ улуустаагы айылга харыстабы-

ААН ДОЙДУТААҒЫ ЫЧЧАТ ФОРУМА

лын комитетыгар киирэн кэлсэтэн, сүбэ-ама ылан тахсыбыт.

Атырдаах ыйын 19 күнүгэр Москвага котон тийбиптэ, "Космос" гостиницага түһэрбистэрэ. Москвага Кыһыл болуоссага, Успенской соборго, Новодевичий монастырьга, Оружейной палатага, алмазнай фондара бөлөх буолан экскурсияга сылдыбыттыт. Форум ыччалар сиргэр Ханты-Мансийск куоракка атырдаах ыйын 20 күнүгэр кииппүт. Бу форумга барыта 230 үөрэнээччи уонна Япониятан, Аляскадан, Канадаттан, Исландиятан уонна Россия регионнарыттан сылдыар устудуучулар кыттыһыны ыллылар. Форумга делегациялар бэйэлэрин биллэһиннэрдэлэр, араас деловой оонньуулар, лекциялар, экскурсиялар ыччаларыгар. Нефть переработкалыыр "Нытаһы" дьин сөбүлүүска сырыттыбыт. "На семи холмах" дьин гостиницага олус үчүгэйдик көрсөн олохтообуттара.

Ханты-Мансийск эмиз хотугу регион куората буолар. Олохтоохтор куораттарын олус ыраастык тутан олохтор, көрдүгү күүскэ ысталаһа хаража быраабылар эбит. Үгүс өрүттээх форум түмүгэр резолюция ыччаларыта. Нэһилиэнньэ намыһа экологической культура-лааһын бэлэттээн туран көрдөрөр-иһтиннэрэр тэрилтэлэргэ, үөрэхтөөһүн араас таһымалар, айылга ресурсала-

рыан туһанар тэрилтэлэргэ күөх культураны өрө тутууга үлэ хайысхалара былааннаһылар.

Күнэ сиргэ сылдьан, элбэх санала-сонуну билбиппинэн улахан махталбын тирдэһэн этэ аан дойдутаагы "Хотуту форум" ассоциациятын Саха сиринээгэ салаатыгар, Чурапчы улуутун уорэх управлениетыгар, Г.П.Башарин аатынан Сылган орто оскуолатыгар, учууталлар Н.М.Макаровага уонна чутас дьоммор, аймактарбар.

Яна ПОПОВА.

Хаартыскара: Саха сирин делегацията.

Кэриэстэбил

ДУУҤАБЫТ ЫТЫЫР, КЫЛАНАР

Ыраас халлаанга этиг эппитини чэигэн-чэбдик, үөрө-көтө, үлэтин-хамсыы, үөрэнэ сылдыбыт таптааллаах оҕолорбут, сиэннэрим, убайдарбыт,

бырааттарбыт, үөрэнээччилэрбит Роман Гаврильевич уонна Афанасий Гаврильевич Решетниковтар оһолто түбэһэн соһучу олохтон туораабыттар. Бу ыар сүтүк

сүрэхпитин хамсаппыта, дууһабытын долгуппута. Көмүс чыычаахтарбытын сүтэрэн хараастыбыппыт, курутуйбуппут, ытаабыппыт.

Роман Гаврильевич Решетников

Рома 1980 сыллаахха муус устар 2 күнүгэр Чурапчы улуутун Хадаар нэһилиэгэр Мария Романовна, Гаврил Григорьевич Решетниковтар дьиз-кэргэттэригэр бастакы оҕонун күн сиригэр көрбүтэ. Климов Роман Михайлович дьин Буор батаабыт, Кура-дыгы дьин сирдэринэн олохтоох ийэтин эһэтин аатынан Арама-ан-Рома дьин ааттаммыта. Эһээхэй оҕону сылыктыан көрүүнэн эһэтин Арамаан курдук түргэн туттуулаах, үлэһит, сылгыга сыс-таһас уонна сааһыт киһи буолсу, аратын аймактарын батан ала-маһай майгыһынаах буола улаатыһы дьин билгэлэммитэ. Төрөппүттэрэ күнү көрдөрбүт күндү оҕолорун бөбөйдээн, сылаа-стык-сымнаастык ииппиттэрэ. Кыра эрдэһиттэн үлэ-хамнаһа, булка-аска уһуйбутунан барбыттар. Ыраахтан-чутастан сылды-ар аймактара, дьон-сэргэ уол дьобурун таба көрөн таптаан "Рома-Ромунна" дьин аатты-ыр буолбуттара. Биир сааһыттан дьесадка сылдыбыта.

1987 сыллаахха I-кы кылааска үөрэнэ киирбитэ. Бастакы учууталынан Е. П. Иванова буолбута. Октябрьноктар, пионердар кэжэлэригэр киирбитэ. Оскуолага үөрэнэр сылла-рыгар библиотекалаах элбэхтик сылдыара. Сахалыы, нууччалыы остуоруйалары сөбүлээн ааһара. Сытыы, сүүрбүт-көспүт өрө буолан мэнниктээн арыт мөдүлээн ыла. Оскуола иһинэн, түөлбөнүн концерттарга кытара, өссө дьесад сааһыттан кулууп сценатыгар тах-сан нэдэһэ тэтэрэн, кулгаага кытаран турарын таптык көрөрбүт. Кылааска спортивной секторынан үлэһэбитэ. Музыкальной уоту-күөһү холбуура, спектаклларга, сценкаларга оонньуура, ыллыыра, үгкүүлүүрө, хоһоон да суруйара. Бэһис кылааска үөрэнэ сылдьан "Чурапчы айар талааннара" бичээргэ "Үс ыстык үөһүгэр" дьин ара көлүөнэ бэриэ билэр хоһоонук ааран грамотанан наараадалаабыта, сүүрүүтэ, кросска III миэстэ буолулаа-быта. Бэһис кылааска боксер Н. Н. Бысыын салайар бокса секциятыгар дьарыктаа-быта. Бу көрүүгэ элбэх күрэхтэһинилэргэ кыттыбыта, кэжэ ситиһинилэрдээ. Ол курдук си-тиһинилэригэр сороһун аахтаах 1992 с. Хадаар оскуолатын бастакы аһаас турнирыгар I миэстэни, 1993 с. Сюма Сергеев бириһингэр I миэстэни, 1993 с. Эрилик Эристин би-риһингэр III миэстэни, 1993 с. Федор Попов бириһингэр Майага ыттыллыбыт аһаас тур-нирга I миэстэни, 1993 с. Дьоксуускайга Саха сирин физическэй культурага уонна спорка комитетын күрэхтэһинигэр I миэстэни, 1994 с. Амма улуутун Вячеслав Андреев би-риһингэр аһаас чемпионнаа III миэстэни, 1994 с. Хаҥалааска ССРС спордун маастара Ю. Ф. Федоров бириһингэр II миэстэни, 1996 с. Эрилик Эристин бириһингэр II миэстэни ылаттаабыта. 1995-1996 сс. боксага Чакыр тренерэ А. Н. Соловьев дьарыктаабыта.

Рома 1998 сыллаахха Хадаар орто оскуолатын "Эрилик Эристин аатынан бириэмнэ лауреата" ааты ылан бүтөрбүтэ. Ити кэһиттэн физкультурнай институтка туттарсан баран кыайан киирбэккэ, Одьулууннаагы лицейгэ электриск-водитель идэтигэр үөрөм-мнэ. Ити идэлэринэн Хадаар орто оскуолтыгар электрисктинэн, онтон суоптарынан үлэһэ-битэ.

2001 сыллаахха таптыыр кыһыһы Настяны көрсөн мал буолбуттара. Нөнүө сылыгар кыыс оҕоломмуттара, Дьоксуускайга көһөн киирбистэрэ. К. А. Федорова АЗСК үлэтин киирбитэ. Үлэтин сылдьан үөрэнэн 2-с разрядтаах кассир-оператор дьастабырыаннаатын ылыта, операторунаа, суоптарынан үлэһэбитэ.

2004 с. Дьоксуускайдаагы Тьаа хаһааймыстыбатын техникумугар айууру харыстааһын отделениегыгар кэтэһтэн үөрэнэ киирбитэ. Кэргэнэ сир-халлаан ижэ ардыгар бырааһан ситэ үөрөмнэтэ, олоҕо аймаммыта.

Рома элбэх табаарыстардаага, үтүө майгылаага, наар күлэ-үөрэ сылдыара. Сүрдээх үлэһит, бүгүрү этэ-дьизтигэр ынах ыаһара, сир астыыра, Кыһыһы олус күүскэ тапты-ыт, куруук батыһыннара, биригэ илдэ сылдыара.

2005 с. быраатыһынын Афоняһын үүт таһыһыгар ГАЗ-53 массыннаан үлэлээн 80-ча мал үүтүн таспыттара. Оһо үлэтин сылдьан Бэстээххэ биир атымһыт дьахтар табаа-рын ыла барбыттар. 25 сааһыгар сылдьан быраатыһынын Афоняһын, табаарыһыһын Андрейһын олус хомолтолоохтук оһолто түбэһэн олохтон туораабыта.

Көмүс чыычаахтарбытын сүтэрбит ыарахан күнүрүбүтүгэр көмө, тирэх буолбут дьоннорбутугар-Хадаар нэһилиэгин бары олохтоохторугар, "Кэскил", "Чараһ", "Бэрэ", "Сардаһа" түөлбө олохтоохторугар, нэһилиэк дьаһалтатыгар, Чурапчы улуутун нэһилиэк дьаһалтатын начальнигар С. И. Никитиһигэ, социальной харалтатын начальнигар А. В. Васильевага,

кырдыаастары көрөр киһи сөбүлүүсэһигэр Л. А. Гоголевага, Саха Республикатын үлэ уонна социальнай сайдыыга министригэр Ю. А. Песковскайга, Чурапчытаагы лесхоз коллективыгар, Сылган нэһилиэгин баһылыгар И. В. Башаринга, А. Н. В. М. Макаровтарга, ийэбит биригэ үөрөмниттэригэр, ыкса ыалларбытыгар З. Д., Р. П. Степановтарга, Е. Е., С.

А. Протодьяконовтарга, М. П., С. И. Давыдовтарга, аймактарбытыгар, оҕолорбут биригэ үөрөмниттэригэр, учууталларыгар, табаарыстарыгар улахан махталбытын тирдэһит. Эһиэхэ чэпчэн доруобууһу, ситиһинилэри, этэһигэ буолууну баарабыт.

Ийэлэрэ, эбээлэрэ, биригэ төрөөбүттэрэ, аймактара.

Афанасий Гаврильевич Решетников

Афоня 1986 сыллаахха балаһан ыйын 7 күнүгэр үһүс оҕонун күн сиригэр көрбүтэ. Оҕо эрдэһиттэн көмө, көрсүө буола улааппыта. Уһуһаһына сылдыар кэһиттэн элбэх ситиһинилэрдэнэн үөрдүбүтэ. Икки сааһыгар Саҥа дьылга "Кыһыл бөрүгөһөһөн" маска-раат буолан бастакы миэстэни ылыта. 1992 с. "Үрүн Уолан" конкурска "Эрилик Боотур" номинация хаһаайына буолбута. Улууска уһуһаһынар фестивал-ларыгар хомуска үчүгэйдик оонньоон хаһыакка тах-сыбыта. "Эр дьону эмиз зарыстааһ" спектакльга "Аанһаал" үгкүүтүн толорбут хаартыскага баар.

Афоня 7 сааһыгар оскуолага киирбитэ. Үөрөххэ сыстаһас, кыһаһыһылаах этэ, бэрээдэктээгэ. Дьиз-кэргэмнигэр саамай таптааллаах, холобур оһостор оҕолор этэ.

Биригэ үөрөмнит табаарыстары кииһин олус сөбүлүүдлэрэ, кылаастары-гар биир туттаах иһиһлэрэ, оскуола общественнай үлэтигэр активнайдык кытара. Музыканы олус сөбүлүүрө, мэлдьи культуурааскай сектор буолара. Концерта бастык үгкүүһүт, ырыаһыт этэ.

Ийэлээх аратын уйаһастык таптыыра, убайдарыгар, быраатыгар ураты иетин сыһыһынаага. Убайын оҕотун наһаа таптыыра, сүрдээх үчүгэйдик көрөрө. Эбэтигэр Кыһыһы 60 сылаһан Путин Эрдэ суругун туттарбыты-гар "Мин эбэм Россия бабуһкага" дьин киһи туттубута.

Сыл айы аратыһыһын дьиз-кэргэн предметтэй олимпиадатыгар кыттал-лара, нуучча тылыгар I-II миэстэ буолаллара. үһүс кылааска үөрэнэ сылды-ан "Салют победе" улуустаагы фестивалга "Ветеран хэс тыла" сценкага оҕо оруолун толорон дипломант буолбута. Дьоксуускайга Хадаартан төрүттээх-тэр түмсүүлэригэр убайыһын "Гюмник" дьин юмористической күөмэргэ кыттыбыттарын "Саха сирэ" хаһыат хаһыан таһаарбыта.

Оскуолага үөрэнэр сылларыгар остуол тенниһин күрэхтэһинилэригэр си-тиһинилээхтик кыттан элбэх грамоталардаах 2003 с. Эрилик Эристин би-риһингэр тенниске нэһилиэгин хамаандатын интэриһингэр улахан дьону кытта оонньоон бэйэтэ ракеткатыгар II миэстэни ылыта. Дирингэ күрэх-тэһингэ "Лучший нападающий" бириһиннэн наараадалаабыта. оскуоланы бүтөрүгэр олохтоох дьаһалта "Улууска остуол тенниһингэр призер" дьин грамота туттарбыта.

Афоня ким атаһастымыты, баттаммыты көмүскүүр уйаһас дууһалаага. Кырдыаастарга көмө бастакынан сылдыара. Аһаһыт үлэтин кэһигэр то-лороро. Туту барытын кииргэтэн, бэрээдэктээн оҕолорун сөбүлүүрө,

2004 с. Хадаар оскуолатын ситиһинилээхтик бүтэрбитэ. Дьоксуускайдаагы индустриальной-педагогической колледжка "Радиотелевизионнай аппара-тураны көрөр уонна өрөмүөннүүр радиомеханик" дьин специальноска үөрөххэ киирбитэ. Бастакы курсу бүтэрэн сайын убайыһын Романыһын үүт таһыһыгар үлэһэбитэ.

Оһуу оһуһуһаһыт сүрдээх нарын, ис киирбэх көрүннээх этэ. Ийэтигэр мэлдьи көмөлөһөрө-ас астаһара, ынах ыаһара. Сир астыһын, бултуурун сөбүлүүрө. Илэһит кэһигэр дьизтигэр кроссворд таһаарыһа, хаһыаты, өрдүк "Эдэр саас" сыһыарыһыны умсугуйан ааһара. Дьобурудаах буолан дьизтигэр светильник, кыра остуолга ууһар вентилятор, элбэх полка оһортообута. Тех-никага эмиз сыһыһынаага-мотоцикл, массмына өрөмүөннүүрө. Дьизтин таһыгар кыра палисадник оһорон буһуна мас оһорпуга.

Оҕобут комьютердык оһолоро, сиркиһэ көрүнэ-көрүнэ үгкүүлүү ту-рара бу баарга дьылы. Билигин да киһи суох буолбутун итэһэбиппит, "сотору илэһэм" дьин баран тахсан барбытын курдук. Бу миссийин киириэ дьин күүтэр курдукпуг.

